

Zeitschrift: Romanica Raetica : perscrutaziun da l'intschess rumantsch
Band: 13 (1998)

Artikel: Historia, lungatg e cultura
Titelseiten

Autor: Maissen, Alfons
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-858963>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 19.10.2024

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Ulteriuras personalitads

21. Christianus Caminada, uestg de Cuera
22. Sur prof. dr. Gion Cahannes
23. Dr. Adolf Ribì

Ulteriuras personalitads

Uestg Christianus Caminada, 1876–1962

Sur Gion Cahannes, 1872–1947

Dr. Adolf Ribl, 1902–1989

Treis umens d'en plirs graus de different caracter, professiun e carriera, – in sper l'auter!

Christianus Caminada valeva per in um clars de patratg, aspers en ses plaid, en ses priedis uerbels d'accent, en discussiuns adina prompts cun votums precis e perschudents. Sias ordas, sch'ei stueva esser, savevan esser diras, mo tuttavia humanas e conform alla situaziun regenta. Semplamein in cordial um d'autoritad! – Ses interess culturals eran proverbials. Suenter la comparida, 1937, de sia enconuschenta lavur sur la *Canzun de s. Margriata*, vegn el envidaus per in referat en caussa, 1938, dall'Uniun svizra de tradiziuns popularas a Basilea. Quella demonstraziun, cunzun era cantica, veva d'embellir la festiva surdada dil relasch de biblioteca digl enconuschent um e scienziat dellas tradiziuns popularas, *prof. Ed. Hoffamann Krayler*. Igl ei quei um che ha giu mess 1931 danovamein en rocla la retscherca della canzun populara en tiara romontscha.

Da quei temps fuvava *prof. Karl Meuli* parsura de quella Uniun, bien amitg de *uestg Caminada*. El appreciava *Caminada* buca mo pervia de sia scienza, mobein per sia sempladad e mudestiadad. El veva viu igl *uestg* ad end tochen giu ella Engiadina Bassa en carr tiarza classa della Retica per siu viadi de creisma a Tarasp.

La peroraziun de plaid e cant a Basilea ha giu iniziav grondamein igl ulteriur studi de quella canzun. Era aunc oz ein ins buca arrivaus de sclarir tuts il misteris de quei remarcabel relict cultural retic.

Vesend pli tard il Radio Romontsch l'impurtonza cultura de quella canzun, sefatschenta el culla representaziun de quei grond art tradizional. En uffeci de promotur dil Pro Radio Romontsch, vai in bi gi el Casti digl *uestg* per emprovas. Ina greva apparatura, in Revox, steva a disposiziun per la recepciun de pliras variantas fatgas ensemen cugl *uestg*.

Igl ei remarcabel co talas persunas d'aulta dignitad sedrezzan e d'aventan meinsvart humanas, accessiblas, cordialas e beinvulentas. Ellas seplaccan viaden el sempel scuorer de mintga gi, anflond il caraun en ovra e discuors igl origin, il viver d'entschatta e fin dil carstgaun, ils zenns dil vitg che resunan, en tuns legreivels de fiasta, mo era ils trests dil pietigot dil carstgaun cul segn bi, pietus ed artistic della crusch santeri.

In exempel de cordialitad! Duront il secund gi d'emprovas leva igl uestg tuttina emprender d'enconuscher la persuna che manevrava vid l'apparatura. El carteva probabel ch'ei setracti d'ina gidontra dil Studio. La persuna vegn ladinamein presentada cun *Lelja Maissen*, dunna dil promotur. Tgei smarvegliada e nova cordialitad! L'auter gi survegn Lelja Maissen per posta in grond scarnuz plein pralinets.

Da quei temps fuvan ils 'Vus' e cunzun igl 'Els' per tut il mund sin ballontscha en lur oriunda dignitad. Tut leva esser tuttina! En quei senn eran nus igl εμπrem secunvegna de duvrar els discuors *Vus* enstagl *Els*. Ei vegn empruau ed empruau! Mo tuttenina manegia uestg Caminada: «Carteis Vus buc ch'ei fussi meglier de star tier igl Els?» – Culs *Vus* lev'ei buca propi marschar. E cun quei ei la caussa stada rugalada!

Uestg Caminada fuva arrivaus els 70 e cumpatg aunc mai staus a Ziteil. Ins fa endamen ad el ch'ei fussi uras! Caminada manegia lu mo, che tochen 70 mondi tut legramein ensiviar, e silsunter gitg gitg tut agrado! Ed ei ha tunschiu detgadira-vunda, demai contonschiu ina vegliadetgna ded 86 onns.

Professor Guglielm Gadola, in gi a spass el contuorn dil Casti, entaup a igl uestg. Essend buns amitgs, sesalidan els cordialmein. Ed ei dat ina paterlada culturala! Gadola veva priu cun el in de ses fegliets. Ei va vi in'uriala. Il pignet saveva buca tschuncar giu égl dals tarments calzers digl uestg. E tuttenina remarca el: «Quei um pign ha tarments calzers!» – Igl uestg fa bucca de rir e manegia: «Signur Gadola, Vies fegl observa bein!»

Igl uestg veva envidau en siu casti buns amitgs ad ina marena. Presents fuva era in buobet. Sunter in'uriala damonda igl uestg il pign co la petta plagi. Quel rispunda: «Ins sto morder e morder avon ch'ins vegni tier in'uetta!»

Professer Gion Cahannes. Sia posiziun el triumvirat ei bein-
gleiti sclarida. Ins legi las contribuziuns sur de sia veta el cape-
tel 22 de quest cudisch. Dagl uestg Caminada fuv'el in grond
amitg gia dapi las collaboraziuns cultural-linguisticas cun *Cas-
par Decurtins*, amicezia enfirmida entras numerus viadis e va-
canzas ell'Italia etc. Cahannes legeva per la Cuort e currigeva
mandats, cudischs de ductrina, ediziuns religiusas per las qualas
igl uestg steva buns. In'incumbensa pli critica veva Sur Cahan-
nes surpriu dagl uestg cun la revisiun dils manuscrets per la
Consolaziun, ediziun populara, preparada da *Sur Carli Fry*. Las
artgas curregidas e la corrispondenza pertucconta dattan avis de
certas differenzas denter Fry, Cahannes e Caminada. Surstaus
ein ins, per dar in exempel culla *Canzun della Passiun: Stabat
mater dolorosa* (Consolaziun scientifica nr. XXXIII). Leu
secloma dapi 1702 l'emprema strofa: *Sut la crusch la mumma
steva, | Pitras larmas lau spondeva | Per siu Figl crucifigaus*.
La correctura che fa da *petras* larmas: *cauldas* larmas, ei bein
remarcabla! Quei per sefugir dal plaid tudestg ch'era gia daditg
sefamiliarisau tier nus ensemen cun il substantiv abstract: *la
petradad!* Ins fa bugen termagls cun plaids e grafias enstagl de
schar cuorer il lungatg sco quei ch'el cuora.

Dr. Adolf Ribì. – Quei um astg'ins, senza sfurzar il giug,
numnar in dils pioniers dil Radio Romontsch. 25 onns tgau di-
rigent (1946–1971) dils programs per las quater regiuns ro-
montschas dil Rein e digl Inn.

Dr. Ribì fuva naschius a Cuera, percurriu leu era il gimnasi e
staus scolar da prof. Gion Cahannes. Da casa fuv'el *germanist*.
Veva l'entschatta, senza lavur, l'incumbensa dal directur *Jakob
Job* dil Radio a Turitg de repassar ed adattar giugs auditivs e
referats en tudestg svizzer. Duront e gest suenter l'uiara eran
emissiuns pronunziadas el tun tudestg dil Nord buca caussa
bugen vertida. Il tudestg svizzer predominava. *Directur Job*
fuva in fervent promotur dil Radio Romontsch. Culla carschen
de quei moviment enquer'el in gidonter fidau. *Dr. Adolf Ribì*
surpren quella incarica. Ina sparta della lavur dil niev um fuva
de coordinar e fixar ils predicaturs romontschs d'omadua con-

fessiuns. Cun speciala atenziun fagev'el quei, conversond era sur problems culturals cun uestg Caminada. Sur de tals contacts discurreva el savens ed era sco protestant, regurdava el bugen che in de siu num era staus zacu uestg a Cuera.